

ROGALAND STATSADVOKATEMBETER

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:
22/371-EGBA

Vår referanse:
22/196 - 2 / AER002

Dato:
25.04.2022

Høringsvar - endringer i domstolstruktur

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 26. januar 2022 og departementets høringsnotat av samme dato.

Rogaland statsadvokatembeter er ikke enig i departementets forslag om å reversere domstolsreformen fra 2021.

Målet med domstolsreformen var å styrke borgernes rettssikkerhet gjennom økt fleksibilitet og effektivitet, utnytte de samlede ressursene bedre, styrke små og sårbare domstoler, gi mulighet for moderat spesialisering og sørge for sterkere fagmiljø, samtidig som man beholdt et solid lokalt domstolstilbud.

Vedtaket av ny domstolstruktur kom til etter flere grundige utredninger og høringer, samt videre prosesser. Det vises blant annet til Særdomstolutvalgets rapport av 9. mars 2017 (barnesaker), Domstolkommisjonens rapport om domstolstruktur 1. oktober 2019 og Riksrevisjonens rapport samme høst, hvor det fremkom kritikk i forhold til domstolenes saksbehandlingstid og effektivitet.

Departementets høringsbrev viser ikke til erfaringer med reformen så langt. Det er heller ikke gjennomført noen en evaluering av reformen. Det fremstår for oss som uheldig og svakt fundert dersom reversering nå iverksettes uten kunnskap om hvordan reformen faktisk har virket. Det vises også til de betydelige kostnader som en reversering vil ha, både økonomiske og for de ansatte i domstolene.

Domstolsreformen har virket i kort tid. Tilbakemeldingene og vår erfaring er så langt er at reformen virker etter sin hensikt. Det er blant annet gjennomført spørreundersøkelser blant domstolslederne for å kartlegge effekten av formålet med reformen og dommerforeningen har gjennomført en medlemsundersøkelse om domstolstruktur. Tilbakemeldingene er så langt vi har erfart overveiende positive, også fra personer som tidligere var motstandere av reformen før den ble innført. Dette skyldes trolig de positive effektene reformen allerede har gitt og at de negative effektene man fryktet ikke har slått til.

Domstolene utnytter i dag ressursene bedre ved at ledig kapasitet på et rettssted benyttes ved de andre rettsstedene. Arbeidsbelastningen for både dommere og saksbehandlere er jevnere og saksavviklingen raskere. Rogaland statsadvokatembeter har et klart inntrykk av at saker, både fristsaker og andre saker, berammes raskere enn tidligere i vår region. I denne forbindelse kan nevnes at vi flere enn en gang har erfart at dersom rettsalene ved ett rettssted er fullt, har Sør- Rogaland tingrett omdisponert og satt rett ved annet rettssted (f.eks. at hovedforhandling flyttes fra

Sandnes til Stavanger fordi rettssalene i Sandnes er opptatt). Dermed har man unngått at rettsaker som ellers hadde blitt utsatt kan gå som planlagt, noe som ikke minst anses viktig av hensyn til den tiltalte og de fornærmede i straffesaker.

Det er videre vårt inntrykk at fagmiljøene i domstolene er blitt sterkere. Det arbeides allerede mer systematisk med kompetanseutvikling og mange tingretter har opprettet faggrupper og spesialisering på enkelte saksområder, herunder rettsmekling. For Rogaland statsadvokatembeter er samhandlingen med tingrettene også blitt bedret og mer effektivt. Fra å forholde oss til 5 tingretter har vi i dag et mer strukturert samarbeid med 2 tingretter (Sør-Rogaland tingrett samt Haugaland og Sunnhordland tingrett). Det er etter vår oppfatning utvilsomt at større domstoler med mer profesjonell ledelse bedre klarer å legge til rette for økt kompetanseutvikling, også gjennom erfaringsutveksling i hverdagen, som igjen gir økt rettssikkerhet. Det vises for øvrig til domstolsadministrasjonens høringsuttalelse punkt 4.

I samfunnsdebatten har viktige og sentrale faglige aktører, herunder Høyesterett, lederne for dagens tingretter og lagmannsretter, påtalemyndigheten, dommerforeningen, advokatforeningen, Barneombudet og representanter for academia, med styrke tatt til orde for å avvente en reversering av domstolsreformen. Budskapet er klart - la reformen få virke over tid, slik at man kan foreta en grundig evaluering før man foretar eventuelle endringer. Det er vårt klare råd at departementet bør lytte til denne enigheten i fagmiljøene.

En strukturendring nå vil på nytt kreve ressurser som tingrettene trenger til produktiv aktivitet, og vil nødvendigvis gå ut over rettstilbudet, herunder risikoen for økt berammelsestid og den betydning dette vil for de tiltalte, fornærmede og vitner. Det pekes videre på kostnadene med en reversering, både de økonomiske og for de ansatte. Domstolene gir uttrykk for at det er behov for ro, at man trenger tid og penger til å arbeide med andre ting enn reform. En sentral bekymring er at behovet og arbeidet med fortsatt digitalisering av domstolene og generell opprusting av domstolenes lokaler vil stoppe opp.

Antall rettssteder er uendret fra tidligere struktur og innbyggerne har samme tilgang til lokale tjenester som før reformen. I vår krets pekes det på at Sør-Rogaland tingrett nå er i slutfasen med anbudsrunder for nye rettslokaler i Egersund ("gamle" Dalane tingrett). Planlagt innflytning i nye rettslokaler i Egersund er 1. februar 2023. Videre fremheves at Egersund – i tillegg til å få nye og langt bedre rettslokaler – også får økt dommerkapasitet. Tidligere var det i Egersund bemannet med sorenskriver samt 1 dommerfullmektig. Sør-Rogaland tingrett er nå i en ansettelsesprosess for å ansette ytterligere 1 dommer med sete i Egersund (søknadsfristen er 27.04.). Nye, bedre og mer funksjonelle rettslokaler i Egersund sammenholdt med at det blir 2 dommere der – og hvor ingen av dommerne vil bruke arbeidstiden på administrative oppgaver som tillegger en sorenskriver – vil etter vårt syn utelukkende ha positive effekter. Etter vår oppfatning fremstår domstolsreformen, særlig slik den har virket her, som en betydelig styrking av de lokale rettsstedene. Tidligere var berammelsestiden mellom de ulike rettsstedene varierende og tidvis for lang. Etter reformen har berammelsestiden gått ned og den er nå langt mere likt fordelt mellom de ulike lokale rettsstedene. Rogaland statsadvokatembeter kan vanskelig forstå hvordan rettssikkerheten til borgerne vil være bedre ivaretatt med en sorenskriver på hvert enkelt rettssted. Utdrøiningene knyttet til stedlig ledelse løses på annet vis enn en reversering av reformen. Det vises til høringsuttalelsen fra Domstolsadministrasjonen punkt 5 hvor dette drøftes.

Videre viser departementet til at flere har uttrykt frykt for at strukturen fra 2021 over tid vil føre til en nedbygging av virksomheten ved mindre rettssteder. Også dette kan løses på annet vis enn en reversering av reformen. Det vises her til forslagene i Domstolsadministrasjonens høringsuttalelse punkt 6. Ved innføring av de foreslåtte tiltak vil det ikke være grunnlag for en slik frykt. Det vises også til våre lokale erfaringer, se ovenfor bl.a. hva som er nevnt i forhold til "gamle" Dalane tingrett.

Departementet ønsker å legge til rette for bedre samarbeid mellom domstolene og fremme fleksibilitet. Reglene i domstolloven om overføring av saker og personell har virket i lang tid, men er benyttet i liten grad. Rogaland statsadvokatembeter kan vanskelig se at man uten felles rettskrets og ledelse vil kunne klare dette på en bedre måte enn

man nå gjør med dagens struktur. Departementets forslag om økt bemanning for å styrke og gjøre små domstoler mindre sårbare vil etter vår oppfatning *ikke* endre dette. Etter vår oppfatning er de tiltak som departementet foreslår for å møte blant annet riksrevisjonens kritikk knyttet til domstolenes saksbehandling, saksbehandlingstid og effektivitet ikke tilstrekkelig og ikke bedre egnet enn dagens struktur.

Konklusjon:

Etter vår oppfatning er departementets forslag om reversering av reformen ikke tilstrekkelig begrunnet i høringsnotatet og vil svekke borgernes rettssikkerhet.

Vår klare anbefaling er at domstolstrukturen ikke reverseres.

Asbjørn Eritsland
kst. førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart
Riksadvokaten